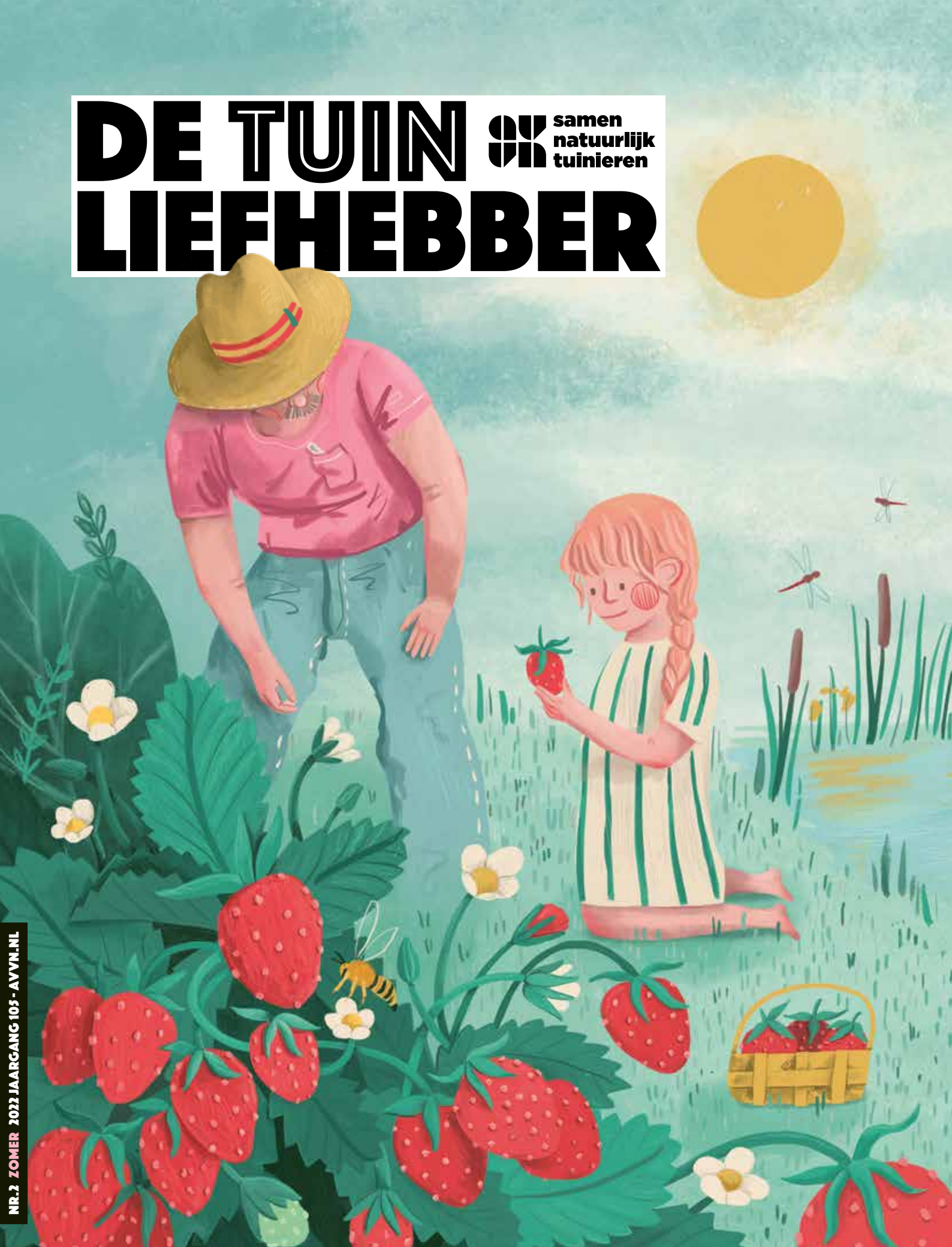

DE TUIN

LIEFHEBBER

 samen
natuurlijk
tuinieren

NR.2 ZOMER 2022 JAARGANG 105 - AVVN.NL

DE TUINLIEFHEBBER

Jaargang 105, nr.2 2022

De *Tuinliefhebber* valt elk kwartaal (seizoen) op de mat bij leden van tuinclubs die zijn aangesloten bij AVVN samen natuurlijk tuinieren en bij supporters van AVVN. Elke editie bevat tips, informatie en inspiratie voor samen groen doen en genieten van het seizoen.

(ADRES)WIJZIGINGEN?

Ontvang je *De Tuinliefhebber* omdat je (volks)tuinvereniging is aangesloten bij AVVN, dan kun je (adres)wijzigingen doorgeven aan **de secretaris** van je vereniging. In alle andere gevallen – bijvoorbeeld als je supporter bent – gebruik je hiervoor het besloten ledennet van AVVN. Via avvn.nl/ledennet kun je gratis een persoonlijk profiel aanmaken waarmee je zelf eenvoudig allerlei praktische zaken kunt regelen. Heb je geen toegang tot het ledennet? Stuur je vraag dan naar: info@avvn.nl

SUPPORTER VAN AVVN WORDEN?

Lees je *De Tuinliefhebber* wel, maar ontvang je 'm niet thuis? Meld je aan als supporter via avvn.nl/aansluiten. Als je ons steunt met €30 of meer per jaar, krijg je *De Tuinliefhebber* vier keer per jaar thuis én help je ons groen in de buurt te bevorderen en samen tuinieren nog makkelijker en leuker te maken.

VRAGEN OVER DE TUINLIEFHEBBER?

Vragen of opmerkingen over de inhoud? Geef het door via tuinliefhebber@avvn.nl.

UITGEVER

AVVN samen natuurlijk tuinieren
Vogelvliederweg 50
3544 NJ Utrecht
www.avvn.nl

REDACTIE DE TUINLIEFHEBBER

Janine Bruinooge (hoofdredactie)
Paul van Bodengraven (eindredactie)
Lisa Berlang (tekstcorrectie)

REDACTIERAAD

Margreet Bogaart, Elske Hijlkema,

Vera Schijve en Paul Verhagen

REDACTIONELE BIJDRAGEN

Joke van den Ban, Paul van Bodengraven, Marieke de Geus, Ineke ten Hoedt, Suzanne de Boer, Marleen van Es, Machteld Klees, Peter Kouwenhoven, Evert Muntslag, Leni van Noord, Loethe Olthuis, Lennart Puijker, Sanne Veel, Bram Wolthoorn

ARTDIRECTION

Frank de Both, Twin Media

TECHNISCHE REALISATIE EN PRODUCTIE

Virtumedia, Zeist

ADVERTEREN IN DE TUINLIEFHEBBER?

Neem contact op met Marieke van Lagen van Virtumedia via mvanlagen@virtumedia.nl

TUINIER JE MET ONS MEE?

AVVN is de groene familie van tuinliefhebbers. Wij delen graag al onze kennis en ervaring over samen natuurlijk tuinieren.

- avvn.nl
- avvn.nl/ledennet
- facebook.com/AVVN.nl
- instagram.com/samentuinieren

ALTIJD OP DE HOOGTE

Meld je aan voor onze maandelijks nieuwsbrief via avvn.nl/nieuwsbrief

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van de redactie.
ISSN: 1871-8388

COVERILLUSTRATIE
Maren Bruin

13

21

24

31

10

IN DIT NUMMER

- 10 Groen doen**
Floriade 2022, de groene stad
- 12 Wilde bijen in de tuin** Maskerbijen
- 13 Imkeren op de volkstuin**
Ervaringen uit de praktijk
- 15 Zo wapen je je tegen hittegolven en plensbuien**
Serie - De klimaatvriendelijke tuin
- 24 Kijk ons nou!**
De Fenix Purmerend: samen tegen wateroverlast
- 26 Vuurtje stoken op de vereniging?**
Zo regel je dat
- 31 In de tuin van Matthijs Bakker**
Leven in én met de natuur
- 35 Plantenvoedsel**
Wat is de schijf van vijf voor planten?
- 37 Help mijn fruitboom is ziek!**
Zo ga je bacteriën en schimmels te lijf
- 38 De groenteliefhebber**
Snijbiet: hittebestendige bladgroente
- 40 Tuinieren kan altijd en overal**
Aan de slag in je nieuwbouwtuin
- 42 Buurtgroen**
Openbaar groen in de nieuwe wijk
- 43 Op bezoek bij kwekerij De Hessenhof**

34

38

43

42

EN VERDER

- 07 Doorgrond** – column
AVVN-secretaris Ineke ten Hoedt
- 08 Groenberichten**
- 19 In de tuin van Loethe** – column
- 20 Zaaien en oogsten**
Wildplukken: bos- en sieraardbei
In de moestuin: pruimen
- 23 Beleef de seizoenen** – column
Leni van Noord
- 28 Voor de liefhebber**
Lees-, kijk- en luistertips
- 29 Fotowedstrijd**
- 34 Nederland vergroent, met hovenier Roger**
Blij geuzichten als de tuin weer netjes is
- 46 De volgende keer**

Wat zoekt daar tussen het groen? Wie strijkt neer op mijn bloemen? In elk nummer van *De Tuinliefhebber* besteden we aandacht aan een wilde bijensoort die je dit seizoen in je tuin kunt vinden. In de zomer komen onder andere maskerbijen graag op bezoek.

MASKERBIJEN

ZOMERSE HOTELGASTEN

Ons land telt ruim 350 verschillende soorten wilde bijen. Sommige soorten lijken sterk op elkaar, maar als je goed kijkt, ontdek je toch verschillen. Bijen zijn essentieel voor de biodiversiteit en voedselvoorziening. Bestuiven is hun vak en dat is noodzakelijk voor het voortbestaan van planten. En die planten dienen op hun beurt weer als voedsel voor dier en mens. In de zomer zie je veel verschillende soorten bijen, bijvoorbeeld een van de 25 inheemse soorten maskerbijen.

TEKST: PAUL VAN BODENGRAVEN FOTO: SHUTTERSTOCK

Maskerbijen (*Hylaenus*) zijn kleine (4-9 mm) sierlijke, zwarte bijtjes. De verschillende soorten hebben allemaal gele vlekken aan de voorzijde van de kop: het masker. De mannetjes hebben meestal een grote gele vlek tussen beide ogen, terwijl de vrouwtjes vaak twee losse vlekjes aan de binnenkant naast de ogen hebben. Allebei zijn ze 'gekleed' voor een gemaskerd bal in jouw tuin. Het zijn echte zomerliefhebbers: juni en juli zijn de topmaanden. De verschillende soorten zijn voor het ongetrainde oog moeilijk van elkaar te onderscheiden.

KIESKEURIG?

De meeste soorten komen niet zomaar je tuin verkennen. Sommige soorten vliegen specifiek op een plantengeslacht. Zo voedt de resedamaskerbij (*Hylaenus signatus*) zich bijvoorbeeld uitsluitend met reseda-soorten, zoals wilde reseda en wouw. De meeste andere soorten, zoals de gewone maskerbij, de tuinmaskerbij en de poldermaskerbij, zijn wat minder kieskeurig qua

voedselbronnen. Die soorten vind je dan ook het meest in je tuin.

NESTEL- EN OVERNACHTINGSPLAATS

Voor maskerbijen is de aanwezigheid van een goede nestplaats van groot belang. Ze gebruiken bestaande gangen met een diameter van 2 of 3 mm, bijvoorbeeld in holle stengels van braam, vlier of riet. Ook een bijenhotel met het juiste formaat gangen nemen ze graag in gebruik. De afgesloten gangen herken je aan een dun, zilverwit, zijdeachtig vliesje. Vrouwelijke maskerbijen overnachten in hun nestgang, zolang die niet helemaal klaar is. Daarbij zijn andere bijen (man

of vrouw) niet welkom. Mannetjes overnachten in ongebruikte gangen in planten of bijenhôtels, vaak met veel soortgenoten bij elkaar.

GEEN HAREN MAAR EEN KROP

Anders dan de meeste wilde bijen, hebben maskerbijen geen uitbundige beharing om het stuifmeel te verzamelen. Maskerbijen zijn kropverzamelende soorten, wat wil zeggen dat ze het stuifmeel opeten en vervoeren in hun 'krop' (maag). Met het stuifmeel in dat zakje vliegen ze naar de nestgang om daar voedsel klaar te leggen voor het nageslacht.

DE LARVE

In het nest braken de vrouwtjes een voorraad larvevoedsel op. Dit voedsel bestaat uit een stroperig mengsel van stuifmeel en nectar, waar het ei vervolgens op komt te liggen. Het nest sluiten ze daarna af. De larve die uit het ei komt, consumeert al het voedsel, spint een dunne cocon, overwintert, verpopt en komt tevoorschijn als volwassen bij. En dan begint de cyclus opnieuw. ●

Zelf bijen herkennen?

In de *Basisgids Wilde Bijen* van Pieter van Breugel vind je meer dan 100 veelvoorkomende soorten. Met 750 foto's en een duidelijke beschrijving herken je snel welke soorten jouw tuin bezoeken. De *Basisgids Wilde Bijen* kost € 23,50 (KNNV uitgeverij, ISBN 9789050117920).

Heb je een bijenhotel in de tuin en wil je weten welke gasten je kunt verwachten? Kijk dan op: bestuivers.nl/publicaties/gasten-van-bijenhôtels

IMKEREN OP DE VOLKSTUIN: ERVARINGEN UIT DE PRAKTIJK

Het bestuderen en verzorgen van honingbijen is een mooie bezigheid. Je zit op de eerste rang om te zien hoe de sociale verbanden binnen een bijenvolk liggen en hoe goed georganiseerd ze te werk gaan. Imkers zijn bijenliefhebbers, ook van wilde bijen. Hoe kijken zij aan tegen de voors en tegens van de aanwezigheid van honingbijen op een volkstuinvereniging?

TEKST EN FOTO'S: PAUL VAN BODENGRAVEN

Al 38 jaar is Ad de Kruijf bezig met zijn bijen. “Nog steeds als hobby hoor”, zegt hij lachend. Bij volkstuinvereniging Groenakker in Gouda is hij de enige die honingbijen houdt. “Daarover heb ik afspraken gemaakt met het bestuur van de vereniging. De afspraak is: één imker op het park, met maximaal drie volken. Niet dat ik andere imkers buiten de deur wil houden; het gaat erom dat er voldoende voedsel beschikbaar blijft voor wilde bijen”, legt Ad uit.

TE WEINIG VOEDSEL

Groenakker ligt midden tussen de uitgestrekte weilanden, met weinig tot geen bebouwing. Honingbijen vliegen

tot zo'n 2,5 kilometer van hun kast om te zoeken naar voedsel voor hun volk. “Maar buiten het tuincomplex valt er maar weinig voor ze te halen”, stelt Ad. “De weilanden bestaan hier vrijwel uitsluitend uit groen raaigras, waarin weinig bloemen te vinden zijn. Dus zijn ze grotendeels aangewezen op de tuin, waar ze tegelijk een belangrijke rol als bestuivers vervullen.”

Kortom, goed voor de bijen, goed voor de tuin en goed voor de tuinders. Maar hoe zit het met de wilde bijen? Vinden die nog genoeg te eten bij de Groenakker? “De hoeveelheid voedsel is inderdaad beperkt”, aldus Ad. “In het voorjaar, zeker in de bloesemtijd, is er volop voedsel. Ook op

bloemen van groenten als bonen zijn ze dol, net als op diverse inheemse planten. Cultivars zijn minder in trek. In de zomer zijn er veel minder bloemen van de gewassen en is de bloesem ook verdwenen. Dan is er minder voedsel voor al die bijen. Bedenk dat een volk op zijn top bestaat uit zo'n 40.000 individuen.”

BIOLOGISCH-DYNAMISCH

Ad imkert zo veel mogelijk op natuurlijke wijze, om te zorgen dat de wilde bijen blijven komen op de tuin. “Ik werk volgens de principes van biologisch-dynamisch werkende imkers, kortweg BD-imkers. Dat betekent bijvoorbeeld dat ik geen gif en bestrijdingsmiddelen gebruik. Dat is beter

voor de wilde bijen, die niet goed bestand zijn tegen chemische stoffen. Bovendien laat ik de natuur zoveel mogelijk zijn gang gaan. Daarom laat ik bijvoorbeeld ook een deel van de zomerhoning voor de overwinteraars.

BELANGEN VAN WILDE BIJEN

Versnippering van leefgebied, het gebruik van giftige middelen tegen insectenvraat, ‘onkruid’, schimmels of mos, de afname van voedselaanbod en niet genoeg geschikte plaatsen om een nest te bouwen: het zijn allemaal oorzaken van de teruggang van het aantal wilde bijen. Anneke Teepe, wilde bijenkenner, somt ze moeiteloos op.

Anneke volgde haar opleiding tot imker toen ze nog een volkstuin had in Osdorp, Amsterdam-West. “Mijn tuin lag direct naast het Bijenpark, waardoor het eenvoudig was om daar meer over te leren.” Het Bijenpark Amsterdam bestaat uit twee tuinparken, waar ook de Amsterdamse Vereniging tot Bevordering van de Bijenteelt (AVBB) te vinden is. Imkers van deze vereniging maken gebruik van de gemeenschappelijke imkerfaciliteiten en kunnen ook imkertuinen huren.

GEZAMENLIJK IMKEREN

Toch maakte Anneke na haar imkeropleiding een radicaal andere keuze. In plaats van extra honingbijvolken toe te voegen aan het gebied, promoot ze het gezamenlijk imkeren. Bij gezamenlijk imkeren zorgen meerdere imkers samen voor een beperkt aantal volken. Ook verdiepte ze zich verder in de noden en specialismen van wilde bijen. Tegenwoordig informeert Anneke gemeentes en tuinders over hoe we ook andere bloembezoekende insecten kunnen helpen. Dit doet ze door voorlichting te geven en excursies te begeleiden.

GEVOLGEN VOEDSELCONCURRENTIE

“De aanwezigheid van veel honingbijen kan het vinden van voldoende eten

Anneke Teepe tijdens een van de door haar begeleide excursies.

bemoeilijken. Hierdoor wijken sommige wilde bijen uit naar andere bloemen dan hun natuurlijke voorkeur. Andere bijensoorten zoeken hun voedsel – en dus nestplek – elders”, legt Anneke uit. Dit terwijl juist de wilde bijen vaak afhankelijk zijn van specifiek één bloemsoort of bloemengroep. Onderzoeken tonen de gevolgen: in de nabijheid van veel honingbijvolken zijn er minder wilde bijen (in aantal en soorten). De wilde bijen die wél blijven, hebben vervolgens minder (en soms ook kleiner) nageslacht, jaar na jaar.

EDUCATIE

Toch is Anneke geen tegenstander van honingbijen op een volkstuincomplex. “Zo lang het beperkt is, heeft het zeker toegevoegde waarde, vooral vanuit oogpunt van educatie en voorlichting. Het kan tuinders inspireren om meer inheemse soorten te planten en minder gif in hun tuin toe te passen. Ze merken ineens op dat het stuifmeel bij veel doorgekweekte bloemen, zoals rozen, niet meer bereikbaar is voor insecten”, legt ze uit. “Ik denk wel dat je het aantal kasten per vereniging moet beperken tot drie – misschien vijf bij een grote

tuinvereniging qua oppervlakte.” Nederland is één van de weinige landen waar de registratie van bijenkasten niet verplicht is, laat staan dat is vastgelegd hoeveel dat er mogen zijn. “Het is vooral een kwestie van maatwerk”, stelt Anneke. “Kijk naar het gebied, naar de aanwezigheid van soorten planten en wilde bijen. Denk logisch na en doe van te voren onderzoek, zodat je verantwoorde keuzes maakt.”

AFSPRAKEN MAKEN EN VASTLEGGEN

Voor volkstuinverenigingen heeft Anneke een tip die ze bij Groenakker in Gouda al hebben uitgevoerd: “Maak afspraken over hoeveel volken op de tuin aanwezig mogen zijn en leg dat vast in je reglement of statuten. Maak goede afspraken en promoot het gezamenlijk imkeren.” Verder adviseert ze om nu alvast na te denken over nieuwe leden in de toekomst: “Wat doe je bijvoorbeeld als er een nieuw lid komt die ook met honingbijen aan de slag wil? Heeft de eerste dan de meeste rechten?” vraagt ze. “Als je niet oppast, worden de afspraken opgerekt om iedereen tegemoet te komen. En daar is de wilde bij de dupe van. Onze wilde bijen verdienen het om beschermd te worden!” ●

Meer weten?

- 📄 Kijk op de website van Stichting EIS voor:
  - informatie over de concurrentie tussen honingbijen en wilde bijen, bestuivers.nl/concurrentie
  - adviezen over de plaatsing van bijenkasten, bestuivers.nl/bedreiging/concurrentie-honingbij

Wil je meer leefgebied voor (wilde) bijen creëren? Gebruik dan de twee handige webtools van Wageningen University & Research (WUR) en Naturalis Biodiversity Center. Ga naar wur.nl en vul in het zoekveld ‘bed & breakfast’ in.

SNIJBIEET

VAN WARME MOES TOT HITTEBESTENDIGE BLADGROENTE

Snijbiet is een klassieker onder de moestuingroenten. De oude Grieken en Romeinen kweekten het gewas al volop. Wie zelf de bladgroente met kleurige stelen teelt, begrijpt waarom. Snijbiet is lekker, gezond en groeit gemakkelijk. Ook in (te) droge en warme zomers.

TEKST: EVERT MUNTSLAG FOTO: SHUTTERSTOCK

Snijbiet (*Beta vulgaris*) behoort, evenals spinazie en bieten, tot de amarantenfamilie. Deze groente komt oorspronkelijk uit Italië en was al bekend bij de oude Grieken en Romeinen. Zij teelden de snijbiet zowel om te eten als voor medicinaal gebruik. Het gewas groeide langs de kust en is van nature minder zilt-gevoelig. Vooral de Magenta sunset of Pink passion was geliefd (over die en andere rassen lees je meer in het kader). In de middeleeuwen nam de teelt van snijbiet een hoge vlucht vanwege een goede landbouwopbrengst voor voedselvoorziening.

WARMOES

Als synoniem voor snijbiet gebruiken we soms 'warmoes', maar dat klopt niet

helemaal. In de middeleeuwen teelden mensen warmoes, maar dat was een variant met dickere bladeren en stevige, dikke stelen. De gebruikelijke bereidingswijze van snijbiet was net als die van warmoes: warm(e) moes. Dat wil zeggen dat de groente (bladeren en stelen) tot moes werd gekookt en men die warm opdiende, eventueel gemengd met gort. Tegenwoordig eten we van de snijbiet vooral het blad.

'VERGETEN GROENTE'

Snijbiet bleef tijdens de middeleeuwen een veel geteelde en gegeten groente. De opkomst van spinazie in de zeventiende eeuw, maakte daar een einde aan. De snijbiet raakte daardoor in de

vergetelheid. Tegenwoordig is het misschien niet de meest populaire groente, maar je komt hem wel tegen in de biologische supermarkt en op de markt.

POSITIEVE TEELTKENMERKEN EN TYPERING

Snijbiet is een plant met een hoge opbrengst. Nadat je hem gezaaid hebt, is hij snel volwassen. Vanaf mei tot eind oktober kun je hem oogsten. Aan het eind van deze periode kun je hem kort afsnijden en afgedekt met stro laten overwinteren. In het jaar daarna kun je het weer laten groeien en dan oogsten. Snijbiet lijkt een beetje op spinazie, maar is minder ziektegevoelig. Je kan zelfs zeggen dat het gewas past in

ons veranderend klimaat met steeds drogere en warmere zomers. In vergelijking met spinazie schiet het in deze veranderde omstandigheden niet in het zaad. In Nederland eten we vooral het blad van de snijbiet. In België, Frankrijk en Duitsland eten ze vooral de dikke bladstelen (ribben), die gestoofd doen denken aan asperges.

ZAAIEN

Het zaad is een vruchtkluwen met daarin twee à vier zaden. Daar komen meerdere zaailingen uit, waarvan je de sterkste aanhoudt. De zaaiperiode in de volle grond valt op zijn vroegst eind maart, als er tenminste geen vorst aan de grond is. Als het je om de teelt van het blad gaat, is de plantafstand 5 cm in een rijafstand van 20 cm. Richt je je voornamelijk op de bladstelen, dan is de onderlinge plantafstand 20 cm en 30 cm tussen de rijen. In alle gevallen zaai je op een diepte van 1 à 2 cm. Hoe ruimer de onderlinge afstand, hoe forser de plant en het blad uitgroeien. Dicht op-

een zaaien leidt tot spichtige planten of zelfs het mislukken van de teelt.

WERKWIJZE

Volg de volgende aanpak: zet de zaden een etmaal in lauw water, laat ze daarna even opdrogen en zaai dan direct. Afhankelijk van de bodemtemperatuur komen de zaailingen tussen negen en veertien dagen boven de grond. Mochten zaailingen toch te dicht op elkaar staan, dan is verpoten in een vroeg stadium mogelijk. Het is aan te bevelen om voor het zaaien de grond goed te bemesten, daarna niet meer. Wel moet je voor en na het zaaien en gedurende de verdere groei – vooral in het begin – de grond vochtig houden om te voorkomen dat de bodem uitdroogt.

OOGSTEN

Tien tot twaalf weken na het zaaien, is de plant 10 tot 15 cm hoog en kun je hem oogsten. Is de snijbiet eenmaal uitgegroeid, dan bevordert regelmatig afsnijden de hergroei: drie weken later

kun je alweer nieuw blad afsnijden.

VOEDINGSWAARDE EN VERWERKING

Snijbiet is heel gezond. In de oudheid gebruikte mensen de plant als geneesmiddel tegen allerlei kwalen. Het gewas bevat vitamine A, C, K en de mineralen fosfor, calcium, kalium en ijzer. Dat laatste bevat snijbiet zelfs twee keer zoveel als spinazie. Vitamine C bevordert de opname van ijzer in het bloed. Daarnaast bevat de plant diverse flavonoiden (antioxidanten) met een ontstekingsremmende werking. In tegenstelling tot spinazie bevat snijbiet geen oxaalzuur. Met snijbiet kun je in de keuken alle kanten op: de groente past in roerbakgerechten, stoofschotels, soep, stampot, hartige taart en zelfs in een smoothie of risotto.

Ben jij, vanwege al zijn goede eigenschappen, ook enthousiast om in je tuin met de snijbiet aan de slag te gaan? De vrolijke kleuren van het gewas krijg je er als bonus bij! ●

RASSEN Je kunt onderscheid maken tussen soorten waarvan de uitgroei meer in het blad of de stelen zit, of soorten waarin de uitgroei in beiden zit. Daarnaast zijn er soorten die decoratief zijn qua kleur: rood en geel.

Soort	Opbrengst en uiterlijk	Kleur
De gewone groene	blad, dunne bladstelen	lichtgroen
Lucullus	blad	gekroesd blad bij doorgroei stevige lichtgroene nerven
Virgo/white silver	stelen	glanzend witte brede nerven, brede donkergroen bobbelig blad
Vulkan	blad en stelen	donkergroene bladeren bladsteel en wortels donkerrood
Rhubard Chard	blad en stelen	rode bladstelen, donkerrood geaderd gekroesd blad
Bright yellow	blad en stelen	geel
Magenta sunset of Pink passion	blad en stelen	zowel stelen als blad zijn felrood
Orange glory of Golden sunrise	blad en stelen	feloranje
Sunset selectie	blad, snelle groeier, doet het goed in vorstvrije kas	geeloranje stengel, groen gerimpeld blad

Een bonte verzameling met onder meer, kattenkruid, herfstaster, prachtkaars en sint janskruid.

AAN DE SLAG IN JE NIEUWBOUWTUIN

Een nieuwbouwtuin aanleggen kent vele uitdagingen. Hoe deel je hem in, wat is voor jou belangrijk? Waar begin je en hoe houd je het betaalbaar? Lisa Peters verhuisde met manlief, twee kinderen en een derde op komst naar een nieuwbouwwoning met tuin in Voorburg. Met lowbudget-oplossingen en flink aanpakken, toverde ze een kaal stuk grond om in een heerlijke tuin. In *De Tuinliefhebber* deelt Lisa haar ervaringen en tips

TEKST: SUZANNE DE BOER EN NICOLIEN DE ROOIJ **FOTOGRAFIE:** SUZANNE DE BOER

Lisa in haar voortuin. Het hekje is fietsenrek en plantensteun ineen.

Een groene border langs een gesloten schutting.

“**T**oen we hier kwamen wonen, stond het onkruid een meter hoog”, vertelt Lisa. “Maar wij klapten onze campingstoelen uit en genoten meteen. Schuttingen stonden er nog niet; voor ons gevoel hadden we een enorme tuin. Uiteindelijk kwam aan de linkerkant een hoge eikenhouten muur. Aan de rechterkant besloten we samen met de burens een wilgentenen scherm te plaatsen, dat filtert het licht zo mooi.”

ZELF BESTRATEN

Bij de oplevering van het huis was door de aannemer tuinaarde gestort. Gezien het onkruid dat welig tierde, was die aarde behoorlijk vruchtbaar. Maar Lisa en haar man Geert hadden van de burens gehoord, dat er allerlei ongewenste elementen in zaten. “We hebben de hele tuin van vijftig vierkante meter tot op zeventig centimeter diepte opgeschoond. We kwamen beton tegen, stukken rioolpijp, tegeltjes, glas. Tientallen zakken puin brachten we naar de stort”, aldus Lisa.

Daarna dachten ze na over de inrichting van de tuin. Lisa: “We hadden al een paadje platgelopen van het huis naar de fietsenschuur. In de modderpoeltjes die waren ontstaan, lagen stapstenen. Maar hoe wilden we het pad echt? En waar kwam het terras? Wat we wel wisten, was dat we graag organische vormen wilden, want de natuur is niet strak en recht.”

Om hun plannen budgetvriendelijk te realiseren, gingen ze ook met de uitvoer zelf aan de slag. “Ik leende boeken over tuinplanten bij de bibliotheek en op internet googelden we op ‘tuin aanleggen’ en ‘tuinontwerp’. Via Marktplaats vonden we iemand die van stenen af

wilde. Die konden we gratis ophalen. We hebben de achtertuin vervolgens zelf bestraat; het stappenplan vond Geert op YouTube”, vertelt Lisa.

VRIENDELIJK VOOR BIJEN

Vervolgens waren de borders aan de beurt. Lisa: “Van een boer in Zeeland, bij wie we kampeerden, kregen we graszaad mee. Dat zaad doet het goed, er komen zelfs klavers in. Van vrienden kreeg ik een bijenvriendelijk plantenkastje van Sprinklr.co. Dankzij die vruchtbare grond vol regenwormen groeit alles fantastisch.”

Lisa en Geert bezochten ook kwekerij Festina Lente tuin in Katwijk. “We hadden inmiddels een fruitboom, maar onze voor- en achtertuin waren nog lang niet vol en we wisten weinig van planten. We maakten een tuintekening met daarop de zonnige en schaduwrijke plekken en zichtlijnen vanuit het huis. Ook maakten we een lijstje van de planten die al in de tuin stonden. Gewapend met deze twee papieren liepen we naar de balie. De dame van de kwekerij gaf goede tips. Op haar aanwijzing gaven we onder meer de ruit, heiligenbloem, herfstaster, sierui, dropplant, ooievaarsbek, stokroos, Virginische ereprijs en duizendblad een plek in onze tuin. Het bleken planten die prima in onze tuin passen. En Festina Lente kweekt de planten volledig natuurlijk, dat vind ik een fijn idee”, vertelt Lisa.

ZWAAIBANKJE

Inmiddels ligt in de zonnige voortuin een halfgrond terras. Lisa: “De burens hadden stenen over en hun stratenmaker had ruimte voor een klusje. Ook hier staan planten van Festina Lente. Ertussen strooide ik een gratis zakje zaad van The

Pollinators (thepollinators.org). Daar kwamen kaasjeskruid, komkommerkruid, klaproos, herik en goudsbloem uit.”

Ook de stekjes die Lisa overhield aan een bezoek aan de vlinderjungle Vlinders aan de Vliet in Leidschendam, komen mooi tot bloei in de voortuin. Verder staat in de voortuin nog een bankje. Lisa: “Dat is extra leuk als je niet ergens woont. Doordat ik hier vaak zit, ken ik nu bijna alle burens.” ●

Aan de slag met je nieuwbouwtuin?

Op avvn.nl/nieuwbouwtuin vind je een stappenplan dat je kunt gebruiken om jouw droomtuin te realiseren.

Geluk zit in een groen hoekje

Het interview met Lisa en het stappenplan op avvn.nl komen uit uit het boek *Geluk zit in een groen hoekje* van Suzanne de Boer en Nicolien de Rooij. Daarin staan ook praktische ideeën voor balkon, geveltuin en terras.

ISBN 9789050118347, € 24,95
KNNV uitgeverij.

FOTO: MATTIJS VAN DALEN VAN GREEN REVOLUTION

FOTO: JOHN PETERS

FOTO: GROENE BUREN ENKhuizen

Breda: studenten op het dak.

Bijzondere soorten in de Wageningse buurttuin.

Enkhuizen: samen bollen planten.

OPENBAAR GROEN DOEN

Nederland versteent. Uit recent onderzoek van milieuorganisatie Natuur & Milieu blijkt dat gemeentes in de openbare ruimte - ook in nieuwbouwwijken - veel te weinig vierkante meters vrijmaken voor groen. Gelukkig kan het ook anders: drie inspirerende voorbeelden uit de praktijk.

TEKST: SUZANNE DE BOER

BREDA: **GROENE BERGINGSDAKEN**

Eind 2020 kreeg Solveig van Mourik-van der Bruggen de sleutel van haar gezinswoning in de wijk Drie Hoefijzers Noord. Solveig: "Achter het stadstuinje en de berging zag ik een grote parkeerplaats met alleen maar steen. Om tegenwicht te bieden, wilde ik graag een groen dak op de berging van zes vierkante meter." Ze peilde in de buurt het animo: van de 55 huishoudens wilden er 31 een groen dak. "We hebben subsidie aangevraagd bij het Prins Bernhard Cultuurfonds en individueel bij de gemeente. We hoefden zelf maar tweehonderd euro per dak bij te leggen."

Een voorwaarde voor de subsidie is een sociale component. Solveig: "Vanwege corona kon het gezamenlijk aanleggen niet doorgaan. Daarom schakelden we het bedrijf Green Revolution in, met tien tweedejaars mbo-studenten van de opleiding Urban Green Development van Curio." De studenten bedekten de daken met lichtgewicht cassettes met acht tot tien soorten sedum. Bijen, vlinders en vogels bezoeken het dak veel.

cultuurfonds.nl/aanvragen

bredadoetmee.nl (vul in het zoekscherm 'drie hoefijzers noord' in)

WAGENINGEN: **ECOLOGISCH GROENBEHEER**

"In onze wijk Kortenoord zijn we op allerlei manieren met openbaar groen bezig", vertelt Rob Janmaat. "Zo doen we onder meer aan ecologisch natuurbeheer. We hebben met de gemeente afgesproken dat ze minder maaien, zodat bloemen en planten vrij kunnen groeien. Daardoor komen spontane zaailingen op en ontstaan stukjes natuur die echt op deze plaats horen. Nu bloeien hier onder meer margriet, cichorei, kaardebol, weegbree, klaver en knoopkruid. En daar komen bijen, vlinders en vogels op af." En dat is niet het enige groen in de wijk; in een aantrekkelijke buurttuin worden bijzondere, gekweekte soorten geplant. Rob: "Dit door de bewoners onderhouden groen geeft meer biodiversiteit en extra kleur aan de wijk."

groenkortenoord.nl

Hoe grijs of groen is jouw wijk?

Ontdek het in het onderzoek van Natuur & Milieu via natuurenmilieu.nl (vul in het zoekveld 'fors tekort openbaar groen' in)

ENKhuizen: **FLEURIGE LANTAARNPALEN**

"Als 'Groene Buren' in Enkhuizen fleuren we al twee jaar onze nieuwbouwwijk op. We plaatsen bloembakken vol grote violen aan huizen en lantaarnpalen langs de straat", vertelt Silvia Schavemaker. "De ronde bakken van gerecycled plastic kochten we met sponsorgeld van Senioren Overleg Enkhuizen. Firma Ranzijn sponsort de potgrond. En andere bedrijven in en om Enkhuizen doneren onder meer bloembollen, biologische vaste planten en regentonnen. Dat is echt fantastisch!"

De vrijwilligersgroep van bewoners onderhoudt de bakken en geeft ze in de zomer vaker water. Silvia: "Dit doen ze vanaf dit jaar met waterdragers die op de rug passen. Met een lange drukspuit vullen ze de reservoirs, heel handig tijdens warme zomers." ●

Volg de Groene Buren Enkhuizen op Facebook.

Of mail naar: buurtgroepGB@gmail.com

De Tuinliefhebber thuis ontvangen?

Word supporter van AVVN samen natuurlijk tuinieren!

Alle leden van de bij AVVN aangesloten tuinverenigingen krijgen *De Tuinliefhebber* thuis. Wil jij dat ook? Word supporter van AVVN! Als je ons steunt met €30 of meer per jaar, ontvang óók jij elk seizoen automatisch ons inspirerende tijdschrift. Vier keer per jaar valt *De Tuinliefhebber* op je deurmat en lees je over natuurlijk tuinieren, het bevorderen van biodiversiteit, het plezier in en van de buurttuin en moestuinieren in alle seizoenen.

Extra voordelen voor supporters

Als supporter krijg je bovendien toegang tot het

besloten online ledennet van AVVN. Via ons ledennet kom je in contact met andere tuinliefhebbers, vind je aanvullende groeninformatie, kun je je opgeven voor (online) bijeenkomsten en meer.

Sluit je ook aan bij de groene familie voor tuinliefhebbers

Meld je nu aan als supporter van AVVN en ontvang de eerstvolgende editie van *De Tuinliefhebber* automatisch thuis. Vul via avvn.nl/aansluiten je gegevens in en wij regelen de rest! Je krijgt een factuur met betaallink per e-mail (handig!). Wil je de factuur liever per post ontvangen? Dat kan. Je betaalt dan €2,00 per jaar extra.

Retouradres: AVVN, Vogelvlinderweg 50, 3544 NJ Utrecht

